

Wetenschappen • Historische mijlpalen van het zeewetenschappelijk onderzoek

Commandant Fourcault

De *Commandant Fourcault* op zee (tussen 1952 en 1961) (belgian-navy.be).

De *Commandant Fourcault* - in principe de eerste van drie vaartuigen die tussen ca. 1950 en 1991 onder dezelfde naam actief waren als opleidingsschepen van de Rijkszeevaartschool in Oostende - werd tussen 1953 en 1954 ingeschakeld door onderzoekers van het Zeewetenschappelijk Instituut ([ZWI](#)) voor bemonsteringscampagnes in het kader van het grensoverschrijdende onderzoeksprogramma van de [Internationale Raad voor het Onderzoek van de Zee \(IROZ-ICES\)](#).

Korte geschiedenis van de *Commandant Fourcault*

COMMANDANT FOURCAULT I	
SCHEEPSWERF	Nordseewerke - Emden, Duitsland
INDIENSTNAME	1930
TONNENMAAT	465 ton (bruto) 127 ton (netto)
ROEPLETTERS	ORFC
HISTORIEK	• 1930 - 1940: Bestuur van het Zeewezen (<i>Loodsboot 16</i>) • 1940 - 1946: ter beschikking gesteld van de Britse Royal Navy (onder de namen <i>HMS BMP 16</i> en <i>HMS Kernot</i>) • 1946 - 1950: Bestuur van het Zeewezen (<i>Loodsboot 16</i>) • 1950 - 1960: Bestuur van het Zeewezen (schoolschip <i>Commandant Fourcault</i>)
COMMANDANT FOURCAULT II	
SCHEEPSWERF	Boelwerf - Temse, België
INDIENSTNAME	1937
TONNENMAAT	497 ton (bruto) 154 ton (netto)
ROEPLETTERS	ORFC
HISTORIEK	• 1937 - 1940: Bestuur van het Zeewezen (<i>Loodsboot 18</i>) • 1940-1945: ter beschikking gesteld van de Britse Royal Navy (onder de naam <i>HMS Skyrack</i>) • 1945-1960: Bestuur van het Zeewezen (<i>Loodsboot 18</i>) (en o.a. 2 jaar uitgeleend aan het Franse Loodswezen, die het schip inzette rond Duinkerke) • 1961-1985: Bestuur van het Zeewezen (schoolschip <i>Commandant Fourcault</i>)

De historiek van 'de' *Commandant Fourcault* omvat eigenlijk het verhaal van drie verschillende vaartuigen die onder die naam actief waren als schoolschip. De eerste *Commandant Fourcault* werd in 1930 gebouwd op de scheepswerf van Nordseewerke in het Duitse Emden en was oorspronkelijk actief als de *Loodsboot 16*. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het schip door het Bestuur van het Zeewezen afgestaan aan de Britse Royal Navy, die het schip inzette onder de namen *HMS BMP 16* (1940-1941) en *HMS Kernot* (1941-1946). Het vaartuig keerde in 1946 terug naar België en werd opnieuw herdoopt tot de *Loodsboot 16*. In 1950 beslis-

COMMANDANT FOURCAULT III	
SCHEEPSWERF	Chantier Naval de Rupelmonde - Rupelmonde, België
INDIENSTNAME	1968
TONNENMAAT	633 ton (bruto) 259 ton (netto)
ROEPLETTERS	ORFC
HISTORIEK	1968 - 1984: Bestuur van het Zeewezen (<i>Loodsboot 1</i>) 1985 - 1991: Bestuur van het Zeewezen (schoolschip <i>Commandant Fourcault</i>) 1992 - 2000: Het schip verkommert in de Oostendse haven 2000: verkocht aan een Nederlandse particulier

te het Bestuur van het Zeewezen om dit vaartuig om te bouwen tot een opleidingsschip voor de Rijkszeevaartschool in Oostende. De *Commandant Fourcault* kwam uiteindelijk, na grondige verbouwingswerken, in april 1952 in

vaart als schoolschip. Zo'n 8 jaar later moest echter alweer op zoek gegaan worden naar een vervanger, aangezien de voormalige *Loodsboot 16* afgekeurd werd door de zeevaartinspectie en bijgevolg geen zee meer mocht kiezen. De keuze voor de opvolger viel op de *Loodsboot 18*, die oorspronkelijk in 1937 gebouwd werd op de Boelwerf in Temse en vanaf 1961 ingericht werd voor zijn nieuwe opdracht. Op 22 februari 1962 werd deze tweede *Commandant Fourcault* in gebruik genomen door de Oostendse Rijksmarineschool. De laatste *Commandant Fourcault* maakte uiteindelijk in 1985 zijn intrede, nadat in mei van datzelfde jaar het tweede exemplaar op pensioen werd gesteld. Dit schip werd aanvankelijk in 1968 gelanceerd als de *Loodsboot 1* en werd in 1985-1986 vertimmerd tot de derde *Commandant Fourcault*. Het vaartuig bleef nog enkele jaren actief, maar werd in 1991 buiten gebruik gesteld binnen het kader van de samensmelting van de Rijkszeevaartschool van Oostende en de Hogere zeevaartschool van Antwerpen. Het schip lag van 1992 tot 2000 in Oostende te verkommeren, maar werd uiteindelijk opgekocht door een Nederlandse particulier die het gebruikt voor onder andere duikexpedities en bergingsoperaties [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7].

Bijdrage aan de wetenschap

Zeewetenschappelijk Instituut, Oostende

Vaartuig : *Cmdr. Fourcault* Datum : *16 Juli 1953* Uur : *19 u*

Positie : *Stations B. 22*

Tij : *19.00* Diepte : *17,5 meter* Staat van de zee : *Vlak*

Temperatuur van het water { Oppervlakte : *16.1* Windgesteldheid { Richting : *—*
Bodem : *16.1* Snelheid : *0*

Bewolking : *Cu Ni* Temperatuur van de lucht : *15.0* Luchtdrukking : *1010 mb*

Tijd		Waterstaal			Planktonstaal		
U.	Min.	Niveau	Apparaat	Nummer	Niveau	Apparaat	Nummer
<i>19</i>	<i>00</i>	<i>1 m</i>	<i>F. Red. Bottle</i>	<i>W/C.F./2501</i>	<i>Vertikaal</i>	<i>Net n° 25</i>	<i>P/C.F./309</i>
<i>19</i>	<i>10</i>	<i>17 m</i>	<i>"</i>	<i>W/2.502</i>			
<i>19</i>	<i>10</i>	<i>17 m (16)</i>	<i>"</i>	<i>W/2.502</i>			

Een overzicht van enkele waarnemingen aan boord van de *Commandant Fourcault* op 16 juli 1953 ([Archief ZWI](#)).

Begin jaren 1950 werd de eerste *Commandant Fourcault* ingezet door het [Zeewetenschappelijk Instituut](#) (ZWI) voor bemonsteringscampagnes in het kader van het internationale onderzoeksproject van de [International Council for the Exploration of the Sea](#) (ICES). Deze raad werd in 1902 opgericht en opereert tot op de dag van vandaag vanuit Kopenhagen als een globaal samenwerkingsverband dat onderzoek voert en adviezen formuleert voor een duurzaam gebruik van de zeeën en de oceaan. België kon reeds in 1903 toege-

De *Commandant Fourcault* op de slipway te Oostende (tussen 1952 en 1961) (belgian-navy.be).

voegd worden aan de lijst van ICES-lidstaten (naast stichtende landen Denemarken, Finland, Duitsland, Nederland, Noorwegen, Zweden, Rusland en het Verenigd Koninkrijk) en had sindsdien o.a. al de diensten van de [West-Hinder](#), de [Ville d'Anvers](#), de [Zinnia](#), de [Hinders](#) en de [Luitenant ter zee Victor Bilet](#) ter beschikking gesteld van dit coöperatieve onderzoeksprogramma. Ook de *Commandant Fourcault* leverde tussen 1953 en 1954 een bijdrage aan het ICES-project, door het verzamelen van hydrografische gegevens in de Noordzee [8].

Hoe verwijzen naar deze fiche?

VLIZ Wetenschappen (2015). *Commandant Fourcault* – Historische mijlpalen van het zeewetenschappelijk onderzoek. VLIZ Information Sheets, 171. Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ): Oostende, 3 pp. (versie 27/08/2015)

Bronnen

- [1] --, *Over Schoolschepen en zeevaartonderwijs*, document van de Koninklijke Vereniging Belgische Maritieme Liga vzw., 15 juni 2010, [online raadpleegbaar](#)
- [2] **Hermans, J.** (1952). *Een bezoek aan de "Commandant Fourcault"*, *in*: Het Nieuw Visserijblad, 25 juni 1952, pagina 7.
- [3] **L.C.** (1952). *Oostends schoolschip in de vaart gesteld - De Commandant Fourcault*, *in*: Het Visserijblad, 18 april 1952, pagina 1- 2.
- [4] --. (1961). *Wantoestanden bij het Zeewezen*, *in*: Het Visserijblad, 18 augustus 1961, pagina 19.
- [5] --. (1985). *Opleidingsschip "Cdt. Fourcault" werd uit de vaart genomen*, *in*: Het Visserijblad, 31 mei 1985, pagina 7.
- [6] **Van Dijck, M.** (2014). *Commandant Fourcault*, *op*: website Inventaris van het Onroerend erfgoed (inventaris.onroerenderfgoed.be/ivm/varend/85).
- [7] Officiële lijst der Belgische zeeschepen en van de Vloot van de Zeemacht. Administration de la Marine/Beheer van het Zeewezen: Brussel.: edities nr. 34 (1952), nr. 37 (1955), nr. 47 (1965), nr. 57 (1975), nr. 68 (1986) en nr. 72 (1990).
- [8] **Van Meel, L.** (1972). *La Mer du Nord méridionale, le Pas-de-Calais et la Manche: essai d'écologie marine, principalement en ce qui concerne le microplancton: I. Etude du milieu. Patrimoine de l'Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique*: Brussel. 619 pp., [details](#)

